

FR. ROJEC:

Nov metulj.

(Konec.)

II.

ozjak je podolgovat, večinoma z gozdom zaraščen hrib, ki je približno tako visok kakor Rožnik pri Ljubljani. Oddaljen je od moje rojstne vasi le dobre pol ure hodá. Slovencem je ime tega hriba že dolgo znano po Jurčičevi povesti „Jurij Kozjak“. Sredi hriba se namreč dviga majhen, kopišču podoben vrh in na njem je nekdaž stal grad Kozjak, ki ga je Jurčič odbral za glavno bivališče junakom svoje povesti. Zdaž so ostanki gradu porušeni do tal, le obkrožni zid na vzhodni strani je v precejšnji dolžini in višini še dobro ohranjen.

Dasi je Kozjak tako blizu mojega doma, vendar nisem imel do leta 1912. prilike, da bi si ogledal grajske razvaline na vrhu hriba. Meseca malega srpana tistega leta pa sem dobil nekaj tednov dopusta in takrat sem obiskal tudi svojo sestro Rezo, ki je omožena v prijazni vasi Gorenja Selca v dolini pod Kozjakom. Ostal sem pri njej tri dni in ta čas sem uporabil tudi v to, da sem pogledal po okolici za metulji. Zapazil sem velikega modrina arijona, ki se je v precejšnji množini v obeh spolith spreletaval po gozdih in pašnikih ter se, sesajoč med, obešal na belo cvetočo gozdno deteljico. Drugih posebnosti nisem našel v nižini.

Dne 18. sem se napotil že na vrh Kozjaka. Nikdar ne pozabim krasnega prizora, ki sem ga zagledal, ko sem se preril skozi grmovje in bujno gozdno rastlinje ter stopil na vrh grajskih razvalin. Razsuto kamenje podrtih zidov je bilo na nekaterih mestih še golo, a drugje so ga že preraščale in pokrivale grmovje in gozdne cvetice. Okrog razvalin po rebri je raslo mlado gozdno drevje in tudi med razvalinami je stalo nekaj drevesc. Po zraku nad grajskimj podrtinami pa so se spreletavali in lovili, se spuščali spet proti zemlji ter sedali na drevje in cvetice naši največji in deloma najlepši dnevni metulji, kakor veliki spreminjevalčki, jadranicarji, lastovičarji, razni belini, biserniki, admirali, gozdni portirji in koprivarji. Tudi trume manjših rumenih, modrih in sivih metuljčkov so se poigravale in zabavale med njimi. Dolgo sem začuden gledal ta čarobni metulji raj in o tej prili spoznal, kako jako ljubijo metulji s cvetočim rastlinjem poraščene gorske vrhove. Zapazil

sem pa tudi, da je groblja starega gradu priljubljeno domovanje strupenih gadov in modrasov. Videl sem jih lepo število, ko so se plazeč — po kamenju in pod robidovjem — urno unikali pred menoj v razpoke in špranje. Zato sem moral prav oprezno stopati po kamenitih grudah, da nisem katerega dosegel z ного in ga razdražil k piku.

Ujel sem dva velika spremljevalčka, ker teh metuljev takrat še nisem imel v svoji zbirki; vse ostale veseljake sem pustil v miru. Od teh sem si jih že dovolj naložil v drugih krajih. Preden sem zapustil zanimivi metulji vrtiček na kozjaškem vrhu, sem se tam še ozrl okrog po svetu. Lep razgled se mi je pokazal na vse strani. Omenim pa samo, da se mi je v bližnji južni nižini zasvetila nasproti v popoldanskem solncu razsvetljena dvostolpna žužemberška cerkev, dalje proti vzhodu pa so se vrstili mali in veliki hribi, pokriti z gozdi, s poljem in z vinogradi, med katerimi so se prijazno belili zidani hrami in z nekaterih gorskih vrhov so ljubko odsevale čedne bele cerkvice. Prav v ospredju se je dvigala dolga in precej visoka vinska gora Lisec in mi zbujala vesele in otožne spomine iz mojih prvih deških let, a tam v ozadju so podpirali nebo dolgi Gorjanci in okrogli Kum. Zaželel sem si, da bi dobil perutnice in zletel na vrhove onih gor, da bi videl, kakšni metulji letajo tam.

V vasi sem govoril sestrinim fantom o gadih in modrasih na Kozjaku. Takoj smo sklenili, da jih pobijemo. V ta namen smo si napravili palice z beti, rogovilicami in železnimi ostmi na koncih. Drugi dan smo se oboroženi s temi palicami napotili na kačji lov na Kozjak po kosilu ob najhujši vročini, ker se ob takem času navadno kače grejejo zunaj na solncu. Imeli smo srečo. Potolkli smo vse gade in modrase, le dva sta nam ušla med kamenje. Vrnili smo se zadovoljni domov, in fantje so mi zagotovili, da bodo v kratkem sami ugonobili še ona dva strupena ubežnika, ker je moj čas potekel in sem se moral odpraviti na pot nazaj proti Ljubljani.

Lani sem dobil daljši dopust, da si ozdravim v svetovni vojni dobljeno bolezen. Proti koncu meseca rožnika sem zopet prišel za nekaj dni k sestri v Gorenja Selca. Umevno je, da nisem pozabil na Kozjak. Že dopoldne naslednjega dne po svojem prihodu sem sedel na vrhu kozjaških razvalin in iznova gledal veselo rajanje lahkoživih metuljev. Tedaj pa mi je šinila v glavo hudomušna misel. Vedel sem, da je metuljem najljubša hrana med in alkohol. Kaj, ko bi jih razdražil z opojnim užitkom in povzročil kako državljansko vojno med njimi! Ta misel mi ni dala več miru. Vrnil sem se v vas ter si napolnil štiri steklenice z zredčenim medom, rumom, hruškovim žganjem in vodo. Zavil sem

še kosček plesnjivega sira v papir in se nato napotil nazaj na kozjaške razvaline.

Nalil sem vode v jamice na kamenju, v vodo pa namešal nekoliko medu in nakapal vanjo ruma in hruševca. Pod vejico bližnjega grmiča sem na tla položil sir. Kmalu je zadišal zrak daleč okrog po tej v solncu sparjeni vabi, a metulji so se začeli bližati. Manjši, zlasti modrini so takoj sedli „k pogrjnjeni mizi“, večji in bolj plašni pa so obletavali dišeči prostor s početka v velikih, a potem v ožjih in ožjih kolobarjih. Končno so začeli tudi najplašljivejši metulji sedati na modro kamenje. Nabralo se je v kratkem toliko metuljev, da niso več mogli vsi priti do sladke hrane. Prihajali pa so še vedno novi požrešneži od vseh strani. Moral sem kamenje še na drugih mestih namazati z medom ter politi z vodo in alkoholom. To sem ponavljal nekaj dni in vsak dan sem v medico prilil več žganja, nazadnje sem pa vanjo prilival le hruševca, v katerem ni bilo špirta. Vsi metulji so postali čisto domači in se me niso nič bali. Sedali so name kakor krotki golobi na ono pravljичno deklico, ki jo večkrat vidite kje naslikano. Ako sem zmočil dlan z medico in žganjem ter iztegnil roko, je bila takoj pokrita s pisanimi metuljimi krilatci.

Imel sem veliko veselja in zabave pri opazovanju za sladko hrano se lovečih in prerivajočih metuljev in napisati bi moral še tretje poglavje, če bi hotel le površno načrtati, kaj vse sem videl. Kdor je radoveden, naj sam poizkusi, kar sem jaz poizkusil! Ujel sem kar z roko več lepih in znamenitih dnevnikov, ki so mi še manjkali v zbirki, in med drugimi zanimivostmi sem tudi videl, kako so se veselili in nasičeni metulji vse križem ženili in množili. Le težko sem se poslovil od bajnega metuljega raja, a poslovil sem se s prijetno zavestjo, da sem s svojim hudomušnim poizkusom najbrž več koristil stvari, kakor sem s početka mislil.

Moj up me ni varal. Ko sem letos sredi rožnika spet napravil izlet na Kozjak, sem ujel na senožetih pod kozjaškim vrhom v prvem poglavju popisanega novega metulja, ki je omamljen v škatlici odložil kupček jajčec, kar izpričuje, da je metulj samica. Jajčeca sem potresel med travo, kjer sem ujel metulja, da si bodo tam izležene gosence same poiskale hranilno rastlino in lahko ustanovile nov zarod v večjo čast in slavo svojega imena ter mile Jugoslavije!

KNEŽJI KAMEN NA GOSPOSVETSKEM POLJU